

Opinia Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego w sprawie Zielonej księgi w sprawie przeglądu rozporządzenia Rady (WE) nr 44/2001 w sprawie jurysdykcji i uznawania orzeczeń sądowych oraz ich wykonywania w sprawach cywilnych i handlowych

COM(2009) 175 wersja ostateczna

(2010/C 255/08)

Sprawozdawca: **Bernardo HERNÁNDEZ BATALLER**

Dnia 21 kwietnia 2009 r. Komisja, działając na podstawie art. 262 Traktatu ustanawiającego Wspólnotę Europejską, postanowiła zasięgnąć opinii Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego w sprawie

Zielonej księgi w sprawie przeglądu rozporządzenia Rady (WE) nr 44/2001 w sprawie jurysdykcji i uznawania orzeczeń sądowych oraz ich wykonywania w sprawach cywilnych i handlowych

COM(2009) 175 wersja ostateczna.

Sekcja Jednolitego Rynku, Produkcji i Konsumpcji, której powierzono przygotowanie prac Komitetu w tej sprawie, przyjęła swoją opinię 17 listopada 2009 r. Sprawozdawcą był Bernardo HERNÁNDEZ BATALLER.

Na 458. sesji plenarnej w dniach 16–17 grudnia 2009 r. (posiedzenie z 16 grudnia) Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny przyjął 174 głosami – 1 osoba wstrzymała się od głosu – następującą opinię:

1. Wnioski i zalecenia

1.1 EKES podziela punkt widzenia Komisji, jeśli chodzi o zniesienie procedury *exequatur* w celu ułatwienia swobodnego przepływu orzeczeń sądowych na rynku wewnętrznym i ich wykonywania w odniesieniu do osób i przedsiębiorstw.

1.2 EKES uważa za stosowne, aby rozszerzyć zakres stosowania rozporządzenia nr 44/2001 na decyzje administracyjne, i w związku z tym wzywa Komisję do przeprowadzenia analiz koniecznych do usunięcia przeszkód istniejących obecnie w tym zakresie.

1.3 Uważa też za istotne przyjęcie środków ułatwiających ponadnarodowe stosowanie sądownictwa polubownego i w związku z tym jest za wprowadzeniem ponadnarodowej, jednolitej normy kolizyjnoprawnej dotyczącej ważności umów o arbitraż, wskazującej prawo państwa miejsca arbitrażu. Jednocześnie należy nie ingerować w funkcjonowanie konwencji nowojorskiej, lub przynajmniej uznać ją za punkt wyjścia do przyjmowania nowych rozwiązań.

1.4 Wspólne ponadnarodowe podejście ustanawiające jasne i dokładne normy w sprawie jurysdykcji międzynarodowej wzmocni ochronę prawną obywateli i zagwarantuje harmonijne wdrażanie wiążących wspólnotowych przepisów prawnych. W tym celu należałoby uwzględnić przepisy dotyczące pozwanym zamieszkałym w krajach trzecich, stworzyć przepisy dotyczące jurysdykcji dodatkowej, przyjmując środki uniemożliwiające wybór sądu ze względu na możliwość korzystniejszego rozstrzygnięcia sprawy i zachęcać do stosowania standardowych klauzul dotyczących wyboru jurysdykcji.

1.5 Należy także przyjąć przepisy umożliwiające zwiększenie pewności prawa oraz ograniczenie wysokich kosztów powodowanych przez możliwość powielania się postępowań dotyczących własności intelektualnej przed sądami krajowymi.

1.6 Jeśli chodzi o postępowania dotyczące praw o charakterze wiążącym i zabezpieczającym, jak prawa wynikające z umowy o pracę czy stosunki konsumenckie, należy zmienić rozporządzenie nr 44/2001 w taki sposób, aby umożliwić łączenie spraw, co pozwoliłoby na korzystanie z powództwa zbiorowego.

2. Wprowadzenie

2.1 Jednym z celów Traktatu o Unii Europejskiej jest „utrzymanie i rozwijanie przestrzeni wolności, bezpieczeństwa i sprawiedliwości”, a art. 65 Traktatu ustanawiającego Wspólnotę Europejską stanowi, że mające skutki transgraniczne środki w zakresie współpracy sądowej w sprawach cywilnych, które powinny być przedsięwzięte w celu właściwego funkcjonowania rynku wewnętrznego, zmierzają m.in. do: „uznawania i wykonywania orzeczeń w sprawach cywilnych i handlowych, w tym decyzji pozasądowych”.

2.2 Na szczycie Rady Europejskiej w Tampere w październiku 1999 r. zasadę wzajemnego uznawania ⁽¹⁾ orzecznictwa sądowego ustanowiono prawdziwym kamieniem węgielnym współpracy sądowej w sprawach cywilnych i karnych w Unii Europejskiej.

(1) Zasada „wzajemnego uznawania” gwarantuje swobodny przepływ orzeczeń sądowych bez konieczności harmonizacji prawa proceduralnego państw członkowskich.

2.3 Wraz z wejściem w życie traktatu z Nicei w lutym 2003 r. procedura podejmowania decyzji na mocy art. 67 została zastąpiona stanowieniem kwalifikowaną większością głosów i procedurą współdecyzji w dziedzinie współpracy sądowej w sprawach cywilnych, z wyłączeniem prawa rodzinnego.

2.4 Konwencja brukselska z 1968 r. o jurysdykcji i wykonywaniu orzeczeń sądowych w sprawach cywilnych i handlowych stanowi bardzo pozytywny wkład w dorobek prawny Wspólnoty.

2.4.1 Orzecznictwo Trybunału Sprawiedliwości Wspólnot Europejskich (TSWE) dotyczące tej konwencji oraz wejście w życie traktatu z Amsterdamu umożliwiły przyjęcie rozporządzenia Rady (WE) nr 44/2001 z dnia 22 grudnia 2001 r. w sprawie jurysdykcji i uznawania orzeczeń sądowych oraz ich wykonywania w sprawach cywilnych i handlowych⁽²⁾; na temat wniosku dotyczącego tego rozporządzenia⁽³⁾ EKES wydał wówczas opinię, w której wyraził zadowolenie z powstania instrumentu wspólnotowego mającego zastąpić konwencję.

2.4.2 Rozporządzenie (WE) nr 44/2001 ustanawia jednolite przepisy w zakresie rozstrzygania konfliktów dotyczących jurysdykcji i ułatwiania swobodnego przepływu orzeczeń, ugód sądowych i dokumentów urzędowych podlegających wykonaniu w Unii Europejskiej. Okazało się ono zasadniczym instrumentem w transgranicznych postępowaniach w sprawach cywilnych i handlowych.

2.4.3 Początkowo Dania nie uczestniczyła we współpracy sądowej w sprawach cywilnych. Obecnie rozporządzenie stosuje się w Danii od 1 lipca 2007 r. na mocy postanowień Umowy pomiędzy Wspólnotą Europejską a Królestwem Danii w sprawie właściwości sądów oraz uznawania i wykonywania orzeczeń sądowych w sprawach cywilnych i handlowych⁽⁴⁾.

2.4.4 Traktat z Lizbony ułatwi działania na szczeblu europejskim w dziedzinie współpracy sądowej w sprawach cywilnych, dzięki powszechniejszemu stosowaniu metody wspólnotowej⁽⁵⁾, w ramach której wnioski Komisji będą przyjmowane większością kwalifikowaną, oraz dzięki zwiększeniu roli Parlamentu Europejskiego, kontroli demokratycznej ze strony parlamentów krajowych oraz udziałowi Trybunału Sprawiedliwości w monitorowaniu legalności.

3. Zielona księga Komisji

3.1 Artykuł 73 rozporządzenia 44/2001 przewiduje, że Komisja, najpóźniej pięć lat po wejściu w życie przedmiotowego rozporządzenia, przedłoży sprawozdanie z jego stosowania, wraz z propozycjami dotyczącymi jego dostosowania.

(2) Dz.U. L 12 z 16.1.2001, s. 1.

(3) Dz.U. C 117 z 16.4.2000, s. 51.

(4) Dz.U. L 299 z 16.11.2005, s. 61.

(5) Metoda wspólnotowa opiera się na koncepcji, zgodnie z którą łatwiej jest chronić ogólny interes społeczny, jeśli instytucje wspólnotowe w pełni odgrywają swoją rolę w procesie decyzyjnym, respektując zasadę pomocniczości.

3.2 Zielona księga zawiera zestaw propozycji dotyczących tych aspektów rozporządzenia nr 44/2001, które Komisja uważa za najważniejsze w związku z doświadczeniami uzyskanymi w trakcie jego stosowania oraz orzecznictwem TSWE w tej kwestii.

3.3 Wśród zagadnień, które zielona księga chce uczynić przedmiotem publicznej debaty, znalazło się zniesienie procedury *exequatur*⁽⁶⁾, funkcjonowanie rozporządzenia w międzynarodowym porządku prawnym, wybór jurysdykcji, własność przemysłowa, zawisłość sprawy i sprawy wiążące się ze sobą, środki tymczasowe, wzajemny stosunek rozporządzenia i sądownictwa polubownego, zakres stosowania i jurysdykcja.

3.4 Zielona księga dotyczy także uznawania i wykonywania orzeczeń, a zwłaszcza swobodnego przepływu dokumentów urzędowych – o co apelowano w rezolucji Parlamentu Europejskiego z dnia 18 grudnia 2008 r. – oraz możliwości stosowania jednolitego standardowego formularza na etapie wykonania.

4. Uwagi ogólne

4.1 Rozporządzenie (WE) nr 44/2001 okazuje się niezwykle ważnym instrumentem prawnym w praktyce procesowej i handlowej. EKES podziela punkt widzenia Rady i Komisji, że środki w dziedzinie współpracy sądowej w sprawach cywilnych są konieczne do właściwego funkcjonowania rynku wewnętrznego.

4.2 Debata zaproponowana przez Komisję jest bardzo istotna w świetle doświadczeń uzyskanych podczas stosowania rozporządzenia w ostatnich latach. Chodzi o wzmocnienie prawa podstawowego polegającego na uzyskaniu skutecznego dostępu do wymiaru sprawiedliwości, co jest prawem podstawowym zapisanym w europejskiej karcie praw podstawowych i w art. 65 Traktatu WE, stanowiąc zarazem ogólną zasadę prawa uznaną w orzecznictwie TSWE.

4.3 Zniesienie procedury *exequatur* we wszystkich decyzjach wydawanych przez organy sądowe państw członkowskich w sprawach cywilnych i handlowych jest całkowicie spójne z celem zagwarantowania skuteczności tych organów i podtrzymania pewności prawa na rynku wewnętrznym, a także z podstawowym prawem do rzetelnego procesu⁽⁷⁾ i do skutecznego wymiaru sprawiedliwości, uznanym w art. 6 ust. 1 Europejskiej konwencji praw człowieka i w art. 47 ust. 1 Europejskiej karty praw podstawowych⁽⁸⁾.

(6) *Exequatur* jest to procedura, której celem jest stwierdzenie, czy można uznać wyrok wydany poza jurysdykcją sądu państwa, w którym dąży się do jego wykonania, i pozwolić na jego wykonanie w państwie innym niż to, w którym go wydano.

(7) Zgodnie z orzecznictwem Europejskiego Trybunału Praw Człowieka prawo do rzetelnego procesu stanowi część prawa określonego w art. 6 ust. 1 (patrz m.in. wyroki w sprawie Golder (21 lutego 1975 r., pkt 28-31) oraz wyrok w sprawie Dewer).

(8) Dz.U. C 364 z 18.12.2000.

4.3.1 Jest to więc zgodne z klauzulą pomocniczości wynikającą nie wprost z treści pierwszego akapitu art. 5 ust. 1 traktatu WE, który stanowi, że środki w dziedzinie współpracy sądowej w sprawach cywilnych mające skutki transgraniczne mogą być przyjmowane tylko w zakresie niezbędnym do zapewnienia należytego funkcjonowania rynku wewnętrznego.

4.3.2 Z jednej strony, jeśli chodzi o wymogi, które muszą być spełnione, aby wyrok mógł być wykonany na szczeblu ponadnarodowym, mogłyby okazać się wystarczające gwarancje przewidziane w rozporządzeniu (WE) nr 2201/2003 z dnia 27 listopada 2003 r. (Bruksela II-a), którego art. 41 i 42 mówią o bezpośredniej wykonalności wyroków dotyczących prawa do kontaktów z dzieckiem i powrotu dziecka, pod warunkiem, że w obu przypadkach istnieją dwie gwarancje: wyroki są wykonalne w państwie członkowskim pochodzenia i uzyskały należyte świadectwo w państwie członkowskim pochodzenia ⁽⁹⁾.

4.3.3 W tej kwestii jedyną ewentualną przeszkodą byłby inny wykonalny wyrok wydany później przez inny sąd, ale byłoby to zupełnie wyjątkowe zjawisko w dziedzinie objętej zmianami proponowanymi przez Komisję do rozporządzenia (WE) nr 44/2001.

4.3.4 Z drugiej strony, jeśli chodzi o gwarancję praw pozwanego, wykładnia zgodna z *zasadą wzajemnego uznawania* umożliwia sądowi, do którego wpłynęło roszczenie, zastosowanie tych samych przepisów, które mają zastosowanie na mocy prawa krajowego w przypadku powiadamiania cudzoziemców lub własnych obywateli nierezydentów o rozpoczęciu postępowania.

4.3.5 W razie braku takich przepisów lub gdy istniejące przepisy ewidentnie nie mogą zagwarantować prawa do rzetelnego procesu (na przykład z powodu problemów językowych, wiarygodności środków dostarczania i odbioru wezwania itp.) byłoby właściwe ustanowienie w prawie ponadnarodowym dodatkowych przepisów w zakresie gwarancji.

4.3.6 EKES byłby jednak za ponadnarodową procedurą kontroli, zazwyczaj bardziej zharmonizowaną w postępowaniu cywilnym i handlowym, pod warunkiem, że pozwanemu będzie przysługiwał skuteczny środek ochrony prawnej *a posteriori* (szczególna kontrola).

4.4 Zgodnie z orzecznictwem TSWE ⁽¹⁰⁾, w rozdziale II obowiązującego rozporządzenia nr 44/2001 ujednolicono przepisy dotyczące jurysdykcji nie tylko w sporach wewnątrzspółnotowych, lecz także w sporach obejmujących jakiś element pozawspółnotowy, włącznie z sytuacjami, w których miejscem zamieszkania pozwanego nie jest państwo członkowskie.

4.4.1 Powinno być zatem możliwe stworzenie specjalnych przepisów dotyczących jurysdykcji, stanowiących ponadnarodowe ramy postępowania w takich przypadkach, w odróżnieniu od obecnej sytuacji, w której zgodnie z art. 4 rozporządzenia (WE)

⁽⁹⁾ W tym kontekście zob. też rozporządzenia nr 4/2009, 1896/2006 i 861/2007.

⁽¹⁰⁾ Wyrok z dnia 1 marca 2005 r., sprawa C-281/02 OWUSU oraz opinia 1/03 z dnia 7 lutego 2006 r., ust. 143-145.

nr 44/2001 kieruje się decyzją do sądu krajowego, chociaż przepisy te nadal podlegałyby wyjątkom przewidzianym w art. 22 i 23 przedmiotowego rozporządzenia.

4.5 Jeśli chodzi o wprowadzenie „przepisów dotyczących jurysdykcji dodatkowej”, wydają się właściwe trzy obecnie rozważane możliwości:

- jurysdykcja oparta na prowadzeniu działalności, o ile spór dotyczy takiej działalności (podobny przepis już istnieje w art. 3 rozporządzenia nr 1346/2000 w sprawie postępowania upadłościowego, które przypisuje jurysdykcję państwu, w którym znajduje się główne miejsce prowadzenia działalności przez dłużnika);
- jurysdykcja miejsca położenia przedmiotów majątkowych, o ile roszczenie dotyczy tych przedmiotów mających posłużyć spłaceniu długu;
- i wreszcie jurysdykcja konieczna, *forum necessitatis* ⁽¹¹⁾, chociaż powinna ona ściśle stosować się do okoliczności, w jakich prawo międzynarodowe uznaje *zasadę obiektywnej terytorialności* ⁽¹²⁾, podkreślających obowiązek udowodnienia, że skierowanie sprawy do danego sądu jest odpowiednie i właściwe.

4.5.1 Wyjątkowy charakter stosowania przepisów dotyczących *forum necessitatis* ma swoje odzwierciedlenie między innymi w przepisach art. 7 rozporządzenia (WE) nr 4/2009 ⁽¹³⁾, w którym pozwala się sądom państwa członkowskiego w wyjątkowych przypadkach rozpoznać sprawę, jeśli inne państwo członkowskie nie ma jurysdykcji w tej sprawie w świetle postanowień przedmiotowego rozporządzenia, a postępowanie nie może zostać wszczęte w państwie trzecim, z którym sprawa jest ściśle związana.

4.5.2 Niemniej jednak, jeśli chodzi o rozszerzenie zastosowania tego rodzaju procedur, mając na uwadze ryzyko, że w przypadku ustanowienia jednolitych przepisów dotyczących roszczeń skierowanych wobec pozwanych z krajów trzecich przed sądami mogłyby się toczyć równoległe postępowania, stosowanie jednolitych przepisów ponadnarodowych należałoby ograniczyć do następujących sytuacji proceduralnych:

- strony zawarły umowę dotyczącą jurysdykcji wyłącznej sądów państw trzecich;
- spór z innego powodu podlega wyłącznej jurysdykcji sądów państwa trzeciego; albo
- w państwie trzecim wszczęto już równoległe postępowanie.

⁽¹¹⁾ Oznacza to, że sąd uzna jurysdykcję przyjętą przez sąd obcego państwa, jeśli, jego zdaniem, sąd ten przyjął tę jurysdykcję, aby uniknąć odmowy ochrony prawnej ze względu na brak właściwego organu sądowiczego. Jest to raczej kwestia dostępu do sądów niż uznawania orzeczeń.

⁽¹²⁾ Na przykład w wyrokach MTS z dnia 7 września 1927 r. w sprawie „Lotus” oraz z dnia 5 lutego 1970 r. w sprawie „Barcelona Traction”.

⁽¹³⁾ Dz.U. L 7 z 10.1.2009, s. 1.

4.6 Jeśli chodzi o uznawanie i wykonywanie orzeczeń wydanych w państwach trzecich mających wyłączną jurysdykcję w danej sprawie, konieczne jest ustanowienie jednolitej ponadnarodowej procedury w celu uniknięcia szkód i opóźnień wynikających z różnic istniejących w obecnie funkcjonujących systemach. Oznacza to, że należy ustanowić wspólne uregulowania dotyczące warunków przyjmowania orzeczeń sądów państw trzecich, co EKES uważa za istotne.

4.6.1 W tym kontekście, Unia Europejska otrzymała, na podstawie opinii TSWE 1/2003, wyłączną właściwość do podpisywania odnośnych konwencji międzynarodowych o charakterze zarówno dwustronnym, jak i jednostronnym, a zatem uznaje się za właściwe ustanowienie jednolitej procedury ponadnarodowej.

4.7 Zawisłość sprawy

4.7.1 Jak wiadomo, zasada zawisłości sprawy przewiduje, że jeżeli przed różnymi sądami toczą się sprawy o to samo roszczenie między tymi samymi stronami, sąd, do którego wniesiono powództwo później, musi z urzędu zawiesić postępowanie na rzecz sądu, do którego powództwo wniesiono wcześniej.

4.7.2 Jeśli chodzi o ustanowienie przepisów ponadnarodowych gwarantujących skuteczność umów dotyczących jurysdykcji zawieranych przez strony na wypadek zaistnienia równoległych postępowań, kwestie skuteczności i szybkości oraz pewności prawa wydają się argumentem za zmianą zawartego w rozporządzeniu przepisu dotyczącego zawisłości sprawy i uzupełnieniem go o gwarancje dotyczące obowiązku bezpośredniego porozumiewania się i współpracy między obydwoma odnośnymi sądami.

4.7.3 Przydatne byłoby utworzenie mechanizmów współpracy i komunikacji między danymi sądami oraz zobowiązanie sądu, który stwierdził brak swojej jurysdykcji, do ponownego rozpatrzenia sprawy, jeżeli sąd, do którego najpierw wniesiono powództwo, także stwierdziłby brak swojej jurysdykcji, co pozwoliłoby zaradzić negatywnym kolizjom jurysdykcyjnym, takim jak ta, która istnieje w rozporządzeniu (WE) nr 2201/2003⁽¹⁴⁾.

4.7.4 W tym kontekście „zawisłość sprawy z mechanizmami zabezpieczającymi” pozwoliłaby określić termin, w którym sąd, do którego najpierw wniesiono powództwo, musiałby – zgodnie z zasadą „pierwszeństwa w czasie” – podjąć decyzję w zakresie jurysdykcji, a gdyby ją zachował, miałby obowiązek regularnego informowania sądu, do którego powództwo wniesiono później, o przebiegu postępowania.

4.8 Ustanowienie „zasady należytej staranności”, zobowiązującej do terminowego informowania o przebiegu postępowania związanego z co najmniej dwoma sądami w przypadku zawisłości sprawy dotyczącej tego samego roszczenia, co do którego te sądy ogłosiły swoją wyłączną jurysdykcję, niewątpliwie zwiększyłoby pewność prawa.

4.8.1 Ponadto EKES uważa, że włączenie do rozporządzenia nr 44/2001 standardowej klauzuli ponadnarodowej dotyczącej wyboru jurysdykcji ułatwiłoby obywatelom i przedsiębiorcom dostęp do skutecznego wymiaru sprawiedliwości, ponieważ zlikwidowałoby niepewność dotyczącą ważności porozumień w sprawie wyboru jurysdykcji, czego celem jest uniemożliwienie, za pomocą środków uznanych za niezbędne, wyboru sądu ze względu na możliwość korzystniejszego rozstrzygnięcia sprawy.

4.9 Środki zabezpieczające

4.9.1 Jeśli chodzi o środki zabezpieczające, korzystny byłby także przegląd niektórych aspektów obecnie obowiązujących art. 31 i 47 rozporządzenia nr 44/2001. Chodzi zwłaszcza o taką sytuację, gdy o zastosowanie takich środków proszone są organy sądowe jednego państwa członkowskiego, podczas gdy do rozpoznania sprawy głównej właściwy jest sąd innego państwa członkowskiego.

4.9.2 Mając na uwadze, że środki zabezpieczające muszą zostać przyjęte przez sąd w celu ochrony sytuacji proceduralnej osoby, która o nie występuje, jeżeli zostały spełnione – z zasady, w większości państw członkowskich – dwa kryteria, *fumus boni iuris* i *periculum in mora*⁽¹⁵⁾, oraz w celu zapobieżenia nadużycia prawa, wskazane byłoby wprowadzenie pewnych ograniczeń tej możliwości.

4.9.3 Po pierwsze, należałoby nałożyć na sąd, do którego wpłynęło powództwo, obowiązek skontaktowania się z sądem, do którego jurysdykcji należy sprawa główna, i – po dokonaniu oceny przedmiotowej informacji – podjęcia decyzji, czy byłoby właściwe rozpoznanie sprawy, jeśli wziąć pod uwagę jako główne kryterium należyte zakończenie postępowania.

4.9.4 Po drugie, należałoby wprowadzić obowiązek złożenia, przez osobę występującą o środki zabezpieczające lub tymczasowe, gwarancji bankowej, której wysokość zostanie określona na racjonalnym poziomie przez sąd właściwy, odpowiednio do zakresu przedmiotu postępowania; wysokość gwarancji ma też mieć odpowiedni skutek odstraszący w celu zapobiegania nadużywaniu prawa.

4.9.5 W sytuacji, gdy chodzi o uzyskanie zobowiązania do działania i w innych podobnych przypadkach, które nie wiążą się z zapłatą kwoty należnej i płatnej na żądanie, zwolnienie z obowiązku złożenia gwarancji mogłoby być regulowane na podstawie rzeczywistej oceny wszystkich istotnych okoliczności przez sędziego, celem uniknięcia przeszkód w otrzymaniu ochrony prawnej.

⁽¹⁵⁾ Środki zabezpieczające zakładają w zasadzie uprzednie, a w niektórych przypadkach częściowe potwierdzenie roszczenia przed wydaniem wyroku. Zgodnie z klasyczną praktyką proceduralną (we wszystkich przypadkach: Calamandrei, „Introducción al Estudio sistemático de las Providencias cautelares” [„Wprowadzenie do systematycznej analizy przepisów zabezpieczających”]), aby takie środki mogły zostać przyjęte, konieczne jest spełnienie obydwu wymogów: istnienia zasadności roszczeń (*fumus boni iuris*) oraz istnienia niebezpieczeństwa, że zaspokojenie roszczenia może nie dojść do skutku (*periculum in mora*). Także TSWE przyjął to podejście w zarządzeniu przewodniczącego Trybunału z dnia 19 lipca 1995 r., Komisja przeciwko Atlantic Container Line i in. (sprawa C-149/95); w zarządzeniu przewodniczącego Sądu Pierwszej Instancji z dnia 30 czerwca 1999 r., Pfizer Animal Health przeciwko Radzie (sprawa T-13/99); w sprawie Factortame z dnia 19 czerwca 1990 r. oraz w zarządzeniu przewodniczącego Trybunału Sprawiedliwości z dnia 28 czerwca 1990 r.

⁽¹⁴⁾ Dz.U. L 338 z 23.12.2003, s. 1.

4.10 Zniesienie procedury *exequatur*

4.10.1 Zostaje także utrzymana możliwość nieuznawania orzeczeń, która – z uwagi na szczególne względy określone w art. 34 rozporządzenia – dotyczy porządku publicznego, niemożności przygotowania obrony przez strony oraz niemożności pogodzenia orzeczeń.

4.10.2 Te okoliczności dają sądom właściwym trudny do skontrolowania margines wolności i ewidentnie zmniejszają pewność prawa i przyczyniają się do ryzyka niepotrzebnych opóźnień postępowania.

4.10.3 Z drugiej strony wydaje się sensowne, aby w celu zniesienia procedury *exequatur* w przypadku wydania zgody na zastosowanie środków tymczasowych, zmiany w art. 47 omawianego rozporządzenia uwzględniły sposób przewidziany w obecnie obowiązującym art. 20 rozporządzenia (WE) nr 4/2009⁽¹⁶⁾, czyli kopię decyzji i wyciąg z decyzji przetłumaczone z użyciem odpowiedniego formularza.

4.10.4 W związku z tym, że zmiany w rozporządzeniu mają przyczynić się do generalnego stosowania zasady *wzajemnego uznawania* w dziedzinie, do której ma ono zastosowanie, nie wydaje się słuszne dalsze rozróżnianie „uznawania” i „wykonywania”.

4.10.5 Dlatego też byłoby wskazane zniesienie tego rozróżnienia lub uważny przegląd warunków jego stosowania.

4.10.6 Z drugiej strony, jeżeli „uznawanie” orzeczeń ma obejmować całą dziedzinę cywilną i handlową, należałoby zmienić treść obecnie obowiązującego art. 1 w celu rozszerzenia jego zakresu na decyzje administracyjne, ponieważ przyniosłoby to obywatelom i przedsiębiorstwom większe korzyści z funkcjonowania rynku wewnętrznego.

4.10.7 Ta uwaga dotyczy również propozycji, aby w rozporządzeniu uwzględnić standardowe kary finansowe dla dłużników oraz kary nakładane przez sądy lub organy podatkowe państw członkowskich.

4.10.8 W celu uproszczenia procedur i ułatwienia wykonywania orzeczeń, można by poprawić dostęp do wymiaru sprawiedliwości dzięki wprowadzeniu jednolitego standardowego formularza, dostępnego we wszystkich urzędowych językach Wspólnoty, zawierającego wyciąg z orzeczenia.

4.10.9 Ponadto koszty wykonania można by ograniczyć poprzez zniesienie wymogu wskazania adresu do doręczeń lub ustanowienie pełnomocnika do doręczeń, skoro istnieje rozporządzenie (WE) nr 1393/2007⁽¹⁷⁾, które unieważnia te wymogi.

⁽¹⁶⁾ Dz.U. L 7 z 10.1.2009, s. 1.

⁽¹⁷⁾ Rozporządzenie (WE) nr 1393/2007 dotyczące doręczania w państwach członkowskich dokumentów sądowych i pozasądowych w sprawach cywilnych i handlowych. Dz.U. L 324 z 10.12.2007.

4.11 Europejski dokument urzędowy

4.11.1 Początkowo art. 50 konwencji brukskiej nawiązywał do *wykonalnych dokumentów urzędowych* i przepis ten był przedmiotem analizy TSWE⁽¹⁸⁾, który stwierdził, że chodzi tutaj o dokumenty wykonalne na mocy prawa państwa pochodzenia, których wiarygodność została potwierdzona przez organ publiczny lub inny organ upoważniony w tym celu przez dane państwo.

4.11.2 W rozporządzeniu nr 44/2001 pojęcie to zostało uwzględnione w art. 57. Parlament jednak zwrócił się do Komisji o rozpoczęcie prac nad europejskim dokumentem urzędowym.

4.11.3 EKES chciałby, aby Komisja podjęła prace konieczne do swobodnego przepływu dokumentów urzędowych, które mogłyby się zakończyć powstaniem europejskiego dokumentu urzędowego.

4.12 Ochrona konsumentów

4.12.1 Zgodnie z punktem 13 preambuły rozporządzenia nr 44/2001, w umowach zawartych pomiędzy konsumentami strona słabsza powinna być chroniona przez przepisy jurysdykcyjne korzystniejsze dla niej niż przepisy ogólne. Kryterium to zostało potwierdzone przez orzecznictwo TSWE⁽¹⁹⁾.

4.12.2 Komitet podziela obawy Komisji wyrażone w punktach preambuły rozporządzenia oraz obawy wyrażone w orzecznictwie TSWE, ponieważ zawsze był zwolennikiem utrzymania wysokiego poziomu ochrony konsumentów, którzy muszą być chronieni przez przepisy zabezpieczające o charakterze wiążącym.

4.12.3 W celu zapewnienia spójności porządku prawnego Wspólnoty byłoby wskazane dostosowanie brzmienia art. 15 ust. 1 lit. a) i b) rozporządzenia do definicji umowy o kredyt i umowy o kredyt wiązany zawartych w art. 3 lit. c) i n) dyrektywy 2008/48/WE⁽²⁰⁾.

4.12.4 Na koniec, jeśli chodzi o powództwo zbiorowe, ten rodzaj gwarancji ma ograniczać koszty procesowe, które zazwyczaj odstraszały konsumentów od wnoszenia powództwa przeciw przedsiębiorcy z siedzibą w innym państwie członkowskim; dotyczy to w szczególności kosztów związanych z powództwem wnoszonym poza stałym miejscem zamieszkania konsumenta, a w przypadku sprawy prowadzonej przed sądem właściwym dla jego miejsca zamieszkania – kosztów związanych z koniecznością wykonania *a fortiori* decyzji w innym państwie członkowskim.

4.12.5 Ponieważ obecnie obowiązujące rozporządzenie (art. 6 ust. 1) nie przewiduje możliwości łączenia postępowań przed sądem państwa członkowskiego, w szczególności postępowań z powództwa wielu podmiotów przeciwko temu samemu pozwanemu, należałoby zmienić ten przepis rozporządzenia w celu ułatwienia konsumentom zbiorowego dochodzenia roszczeń oraz występowania z roszczeniem o naprawienie szkody wynikłej z naruszenia wspólnotowego prawa ochrony konkurencji. EKES już wcześniej wyrażał swoje poparcie w tej sprawie.

⁽¹⁸⁾ Wyrok TSWE z dnia 17 czerwca 1999 r., sprawa C-260/97, Unibank.

⁽¹⁹⁾ Wyrok TSWE z dnia 17 września 2009 r., sprawa C-347708, Vorarlberger Gebietskrankenkasse.

⁽²⁰⁾ Dz.U. L 133 z 22.5.2008, s. 66.

4.13 Własność intelektualna

4.13.1 Chociaż dyrektywa 2004/48/WE⁽²¹⁾ w sprawie egzekwowania praw własności intelektualnej ma na celu zbliżenie niektórych kwestii proceduralnych, konieczne są przepisy o charakterze ponadnarodowym, by złagodzić brak pewności prawnej i zmniejszyć nadmierne koszty powodowane przez możliwość powielania postępowania przed sądami krajowymi.

4.13.2 W związku z tym EKES uważa, że należy przedsięwziąć środki w celu zapobiegania fałszowaniu znaków towarowych i apeluje do Komisji i państw członkowskich o zawarcie konwencji o patencie europejskim, z pełnym poszanowaniem różnorodności językowej.

4.14 Sądownictwo polubowne

4.14.1 EKES uważa, że w ramach reformy rozporządzenia nr 44/2001 należy przedsięwziąć odpowiednie środki w celu zapewnienia niezakłóconego przepływu orzeczeń w Europie oraz zapobiec toczeniu się równoległych postępowań.

4.14.2 Przede wszystkim (częściowe) usunięcie wyłączenia sądownictwa polubownego z zakresu stosowania rozporządzenia:

- umożliwiłoby stosowanie środków zabezpieczających wspierających postępowania przed sądem polubownym;

- umożliwiłoby uznawanie orzeczeń rozstrzygających o ważności umowy o arbitraż; oraz
- ułatwiłoby uznawanie i wykonywanie orzeczeń sądowych konsumujących orzeczenie arbitrażowe.

4.14.3 EKES popiera przyjęcie środków ułatwiających ponadnarodowe stosowanie sądownictwa polubownego i w związku z tym jest za wprowadzeniem ponadnarodowej, jednolitej normy kolizyjnoprawnej dotyczącej ważności umów o arbitraż, wskazującej prawo państwa miejsca arbitrażu.

4.14.4 Komitet uważa, że najwłaściwszym rozwiązaniem byłoby nieingerowanie w sposób funkcjonowania konwencji nowojorskiej z 1958 r. o uznawaniu i wykonywaniu zagranicznych orzeczeń arbitrażowych, lub przynajmniej uznanie jej za punkt wyjścia do dalszych działań.

4.15 Rozszerzenie zakresu zastosowania na decyzje administracyjne

4.15.1 EKES jest świadomy, że rozporządzenie nr 44/2001 ma zastosowanie jedynie do orzeczeń w sprawach cywilnych i handlowych, uważa jednak, że ze względu na odpowiednie funkcjonowanie rynku wewnętrznego Komisja i państwa członkowskie powinny rozważyć możliwość rozszerzenia przedmiotowego zakresu zastosowania tego rozporządzenia na ostateczne decyzje administracyjne za pomocą procedur, jakie uznają za stosowne, włącznie z art. 309 traktatu WE.

Bruksela, 16 grudnia 2009 r.

Przewodniczący
Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego
Mario SEPI

(21) Dz.U. L 157 z 30.4.2004, s. 45.